С.500-505. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?user=QDDij30AAAAJ&hl=uk (Дата звернення: 02.08.2020 р.)
7. Rogers C. Freedom to learn: A view of what education might become. Columbus, OH : Merrill, 180.1968.

Трофименко Аліна Борисівна. Підходи до визначення сутності фасилітаційної компетентності майбутніх вчителів природничих дисциплін

У статті теоретично обґрунтовані актуальні питання, пов'язані з феноменом фасилітаційної компетентності вчителів природничих дисциплін. Проаналізовано зміст ключових понять даної категорії та розкрито значимість фасилітаційної компетентності для майбутніх педагогів.

Ключові слова: *фасилітація, компетенція, компетентність, педагогічна компетентність, професійна компетентність, фахова компетентність, фахова компетентність учителів природничих дисциплін, фасилітаційна компетентність учителя.*

Trofimenko A.B. Approaches to determining the essence of facilitation competence of future teacher of natural disciplines

The article theoretically substantiates topical issues related to the phenomenon of facilitation competence of teachers of natural sciences. The content of the key concepts of this category is analyzed and the importance of facilitation competence for future educators is revealed.

Key words: *facilitation, competence, competence, pedagogical competence, professional competence, professional competence, professional competence of teachers of natural sciences, facilitation competence of teachers.*

УДК 378

ТРОФІМОВА А.М.,
магістрантка 011 Освітні, педагогічні науки
(Педагогіка вищої школи),
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ

Дослідження формування гендерної культури майбутніх викладачів зумовлює необхідність у визначенні шляхів удосконалення взаємин між чоловіком та жінкою. Аналіз праць із гендерології показав, що більшість наукових розвідок на вищезазначену тему носять теоретично-описовий, і узагальнюючий характер. Практичні знахідки актуалізувалися в історії гендерної педагогіки, психології, філософії, методиці навчання й виховання лише в останні два десятиріччя.

Наукові дослідження гендерної тематики спрямовані на пошук шляхів формування особистості з високим рівнем гендерної культури. Так, А.Бондарчук дослідила особливості виховання в студентської молоді культури сімейних взаємин; С. Вихор проаналізувала процес гендерного виховання учнів старшого підліткового та раннього юнацького віку; А. Кравець обгрунтував теоретико-методичні засади підготовки учнівської молоді до сімейного життя; П. Терзі дослідив питання формування гендерної культури студентів технічних закладів вищої освіти; Л. Яценко визначила педагогічні умови підготовки студентів до сімейного життя в процесі гендерного виховання; С. Яшник проаналізувала педагогічні умови виховання культури міжстатевих стосунків у студентів закладів вищої освіти. Більшість сучасних гендерних практик зосереджені на вивченні наявних у суспільстві гендерних стереотипів, визначенні завдань щодо реалізації ідеї гендерної рівності в школі, вищій школі та інших інститутах соціалізації. Незважаючи на підвищений інтерес науковців до гендерного виховання, проблема формування гендерної культури майбутніх викладачів у процесі професійної підготовки залишається актуальною [1].

Необхідність використання гендерного підходу в навчанні й вихованні майбутніх викладачів підкреслюють багато вітчизняних та зарубіжних вчених.

У різних джерелах неодноразово констатується факт, що ми маємо низький рівень гендерної освіченності людей. Тому необхідно розширювати рамки гендерної освіти, використовуючи сучасні інтерактивні методи, здійснювати виховання не тільки у загальноосвітній школі на окремих факультетах, але і в закладах вищої освіти.

Засобом реалізації гендерного підходу в освітньому процесі є гендерне виховання, що розглядається як ''цілеспрямований, організований і керований процес формування соціокультурних механізмів конструювання чоловічих і жіночих ролей, поведінки, діяльності та психологічних

характеристик особистості, запропонованих суспільством своїм громадянам залежно від їхньої біологічної статі" [2].

Визначені науковцями принцип гендерного виховання ґрунтуються на цінностях гендерної демократії: уникнення сексизму (Т. Говорун [3]), гуманізм, демократичність, наступність і безперервність, міждисциплінарність, етнокультурність, полікультурність, плюралізм (І. Іванова, О. Цокур [4]), цілеспрямованість, зв'язок гендерного виховання із життям, єдність гендерної свідомості і поведінки диференційований, індивідуальний підхід до учнів, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою та самодіяльністю учнів.

Результатом гендерного виховання на думку С. Вихор, є гендерна вихованість, що включає такі компоненти: когнітивний (формування статевої свідомості), емоційно-ціннісний (повага до протилежної статі, визнання пріоритету загальнолюдських цінностей у взаємовідносинах, орієнтація на егалітарний шлюб), поведінковий (виконання гендерних ролей) [5]. П. Терзі на основі структури культури міжстатевих стосунків визначив чотири ступені гендерної вихованості: активна (відповідність поведінки суспільним нормам, котрі самостійно і творчо реалізує у своїй діяльності), пасивна (дотримання гендерних норм лише за умови спонукальної дії), нейтральна (невідповідність вербальної та реальної поведінки), нестійка (відсутність особистісних переконань), негативна позиції (невідповідність поведінки суспільним нормам) [6].

Завданнями гендерного виховання є: реалізація гендерного підходу в усіх ланках освітнього процесу; усвідомлення проблем гендерного паритету; оволодіння певним обсягом знань про упередження щодо кожної статі та їх усвідомлення; пом'якшення стереотипів щодо сімейних, професійних та суспільних ролей та корекція уявлень про норми маскулінності/фемінінності; збагачення емоційного світу, створення умов для розвитку індивідуальних здібностей з метою самореалізації особистості; накопичення та формування досвіду егалітарної поведінки.

Засобом впровадження гендерного виховання в освітню діяльність є включення в процес гендерної складової та застосування особистісно-зорієнтованого підходу у взаємодії викладачів та студентів [7].

Кінцевим результатом гендерного виховання є сформованість певного рівня гендерної культури. Ця категорія є невід'ємною від поняття „культура" („специфічний спосіб буття, який визначає весь спектр практичної і духовної активності людини, її ставлення до оточуючого світу й самої себе, тобто є універсальною культурною реальністю" [8]).

Процес формування гендерної культури проходить шлях від пізнання гендерного аспекту самосвідомості до практичного застосування гендерних знань, умінь і, тому, на нашу думку, може бути значений як ланцюг прогресивного гендерного розвитку особистості, що зазнає зовнішніх і внутрішніх чинників.

Теоретичні основи гендерної концепції закладені в ідеї гармонізації особистості були в центрі уваги наукової думки на всіх етапах розвитку суспільства. Однак поява гендерного підходу в педагогіці зумовила суперечність між прагненням побудувати демократичне суспільство й неготовністю відмовлятися від усталених патріархатних стереотипів, звичаїв, традицій, між намаганням підготувати зрілого випускника вищої школи до самостійного дорослого життя й моделюванням у студентів однобічних гендерних ролей, що породжують гендерну нерівність, конфлікти статей, гендерне насильство.

Гендерне виховання спрямоване на формування позитивних сторін особистості, що сприятимуть налагодженню конструктивних взаємин з особою протилежної статі. Пропагування гендерної рівності в освітньому процесі не означає нівелювання гедерних відмінностей статей, а врахування їх, створюючи сприятливі умови для повноцінного гендерного розвитку хлопців і дівчат. Такий діалектичний принцип „нерівної рівності" був запропонований ще Г. Сковородою, проте сьогодні розгортає гострі дискусії щодо впровадження гендерного підходу в освітній простір. Однак постмодерний світ актуалізує потребу в трансформації характеру взаємовідносин статей відповідно до принципів гуманізації, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, цілісності, особистісної орієнтації, життєвої смислотворчої самодіяльності, соціальної відповідності, превентивності, акмеологічного принципу виховання. Очікуваним результатом гендерного виховання є особистість із розвиненою гендерною культурою. Аналіз праць із гендерології показав, що серед дослідників немає єдиного розуміння поняття гендерної культури. Ми розуміємо гендерну культуру, як складову загальнолюдської культури, результат ефективного гендерного виховання та самовиховання, що виражається у свідомій гармонізації фемінних і маскулінних якостей особистості та вмінні конструювати гармонійні взаємини з партнером протилежної статі.

Досягнення міжособистісної гармонії між чоловіком та жінкою є можливим за умови конструктивної сформованості основних структурних елементів гендерної культури особистості: пізнання та рефлексія тендерного „Я"; формування гендерних цінностей, визначення позиції в гендерно маркованому світі; продукування гендерно коректної чи некоректної поведінки.

Очікуваним результатом гендерного виховання є особистість із розвиненою гендерною культурою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Смікал В.О., Грєшнов С.В. Педагогічні умови формування гендерної культури майбутніх викладачів. *Історико-педагогічні студії: Науковий часопис / гол.ред.Н.М.Дем'яненко.* – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018. – Вип.11-12. – С.157-162.
2. Болотська О. Соціально-педагогічні умови гендерного виховання жінок-лідерів у діяльності громадських організацій та рухів : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук спец. 13. 00.05 „Соціальна педагогіка"/О Болотська; Луганський національний педагогічний ун-т. - Луганськ, 2008 - 20 с.
3. Говорун Т. Гендерна психологія у суб'єктно-вчинковому вимірі. *Людина. Суб'єкт. Вчинок. Філософсько-психологічні студії* / за ред. В. О Татенко. - К. : Либідь, 2006. – С. 92 -115.
4. Цокур О. С., Іванова І. В. Основи гендерного виховання. *Гендерний розвиток у суспільстві*. – К. : ПЦ «Фоліант», 2014 – С. 183-223.
5. Вихор С. Т. Гендерне виховання учнів старшого підліткового та раннього юнацького віку дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00 07 / Вихор Світлана Теодозіївна. - Тернопіль, 2005. - 268 с.
6. Терзі П. П. Формування гендерної культури студентів вищих технічних навчальних закладів : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Терзі Пилип Пилипович. - Кіровоград, 2007. - 235 с.
7. Блок Д. Вплив диференційованої соціалізації на розвиток особистості чоловіки і жінки //Пайнс Е.,Маслач До. Практикум з соціальної психології. -СПб: Вид-во "Пітер", 2000.-256с.
8. Смікал В.О. Культурологічний розвиток магістранта-майбутнього викладача. *Збірник наукових праць Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка. Педагогічні науки*. 2011. – С. 54 - 61. URL: http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/901

Трофімова Анастасія Миколаївна. Особливості формування гендерної культури майбутніх викладачів

У статті здійснено аналіз наукової літератури, з проблем формування гендерної культури майбутніх викладачів, в працях українських та зарубіжних дослідників. Досліджено поняття «гендерна культура» та її особливості.

***Ключові слова:** гендер, гендерна культура, гендерний підхід, гендерна соціалізація, гендерні стереотипи.*

Trofimova A.M. Formation features of gender culture of future teachers

The article analyzes Ukrainian and foreign scientific literature on the problems of forming the gender culture of future teachers. The concept of "gender culture" and its features are studied. The analysis of pedagogical terms of forming the future teacher's gender culture is conducted.

***Key words:** gender, gender culture, gender approach, gender socialization, gender stereotypes.*

УДК 37

УСАТИХ Т.О.,
аспірантка,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка,
м. Суми, Україна

РОЛЬ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В РОЗВИТКУ НЕФОРМАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Починаючи з другої половини XX століття, людство вступає в постіндустріальний період свого розвитку, результатом якого є створення інформаційного суспільства - суспільства знань. Постійне оновлення інформації передбачає необхідність навчання, саморозвитку та самовдосконалення протягом всього життя, що є запорукою отримання життєвого успіху, особистісної та професійної самореалізації. Освіта має на меті розробити сучасні вимоги щодо виховання та навчання таких норм, цінностей і відносин, професійних навичок і способу життя, що є необхідними для забезпечення сталого (гармонійного) розвитку, тобто збалансування екологічних, соціальних і економічних чинників розвитку